





5

ORDINIS JURIDICI
WITTENBERGENSIS
DECANVS

1706
46

CASPAR HENR.
HORNIVS,

JC. ET ANTECESSOR, ELECT. CVRIÆ, CON-
SISTORII ECCLES. ET SCAB. NEC NON
JVDICII PROVINC. IN LVSATIA INFERIORI
ASSESSOR,

LECTORI BENEVOLO
S. P. D.

*De tempore prescriptionis in causis civi-
tatum secundum constitutionem Justiniani*

23.





Ocietales illas, quas Romana Jurisprudentia civitates, municipia, interdum etiam republicas vocat, privatorum loco quidem habitas fuisse, varii loci veterum indicant Ictorum: non desunt tamen etiam monumenta, ubi & publica eorum causa habetur, atque exemplis plane, ac singularibus juribus *scilicet* istae exornantur. Ut alia nunc taceam, commemorare liber saltem famosam illam Justiniani constitutionem, ad Julianum P. P. missam A. DXXIIX. qua juri Civitatum id datum est, ut ad exemplum sacrosanctarum Ecclesiarum aliorumque venerabilium locorum nulla ipsis obfit praescriptionis ratio, nisi quae centum annorum curriculum sit emensa. Occasionem sujus legislationis ex Procopio, & Svida discimus. Placet audire priorem, ex quo procul dubio sua excerptit alter. Ita vero ille interprete Nicolao Alemanno: Priscus quidam apud Emesenos (in Phoenicia Libanusia) fuit, aliena manus perquam ingeniose mentienda peritus, ejusque fraudis plane idoneus artifex. Porro Emesenorum Ecclesiam annis ante non paucis heredem instituerat Mammianus vir clarissimus Patricia dignitate, genere & divitiarum copia illustris. Justiniano postea Principe, Priscus censam familiarum ejus urbis habet, quaecunque florent opibus, ac ditissima praeda esse possent; harum diligenter observat majores, quorum tabulas sibi conquieserat; eorumque nomine complures conficit libellis, quibus grandem pecuniam a Mammiano apud se depositam accepisse, eidemque debere se illi faterentur. Crediti vero in omnibus illis libellis auri summa decem millia pondo colligebat. Denique publici tabellionis viri fide & virtute conspicui, qui supersite Mammiano civibus tabulas conficiebat, suaque manu consignabat, literas mirum in modum imitatus, sic eos libellos Emesenorum Ecclesiae procuratoribus tradit; qui partem acquirenda pecuniae, quae illum maneret, pollicerentur. Verum obstanti lege, quae reliquas omnes actiones ad tricenariam praescriptionem prolatat, & quas hypothecarias dicunt, nonnullasque alias quadragenaria excludit exceptione, id ineunt consilii. Pergunt Byzantium ire, vim auri Caesari deferunt, rogantque, ut sibi esse praesto velit ad tantam civium perniciem. Ille accepta pecunia mox legem scribit, ut actiones, quae Ecclesiis

annorum lapsum objiciebant. Namque, ut cæca est interdum improbitas & immemor, Priscus & falsarii ejus eos dies & annos expresserant, a quibus tantum jam effluerat tempus, post quod jure agere non amplius licebat. Illud vero mireris, qua occasione, quoque fato & civitatum quoque ratio fuerit habita in novella hac constitutione, Mihi, si sententiam dicere licet, haud absimile vero videtur, eundem *Priscum Emesenum*, atque Ecclesiæ suæ procuratores, & illos, qui in aula causam eorum egerunt, artibus suis id effecisse. Nam cum perspicerent facile, hancce rem multum odii, ac invidiæ, non tantum apud cives Emesenos, sed etiam in aliis municipiis conciliare posse Ecclesiis, ac illorum defensoribus; consilium inierunt, ut civitatibus eodem novo jure liceret uti, atque sic & Ecclesia & respublica pari passu ambularent. Quam male vero hæc res habuerit *Emesenos*, quanta damna ex ea ceperint, & quanto mœrore inde obruti, *Avēndora Procopii* satis indicant, qui & idem tradit, qua ratione, Deo ita moderante, fraus *Prisci* improbi hominis opera *Longini* viri industrii detecta, ac calumniis obex positus fuit. Ipse etiam postea *Justinianus* censuit abrogandam esse hanc legem, vel temperandam saltem. Namque animadvertēbat, per licentiam illius sanctionis negotia multa commota esse, & velut antiquorum vulnere obductas iterum patuisse cicatrices; sed & eorum sanitatem provenire non potuisse probationum scilicet difficultatibus impeditam: quoniam per tantum sæculi magis, quam temporis spatium, nec documentis integritas, nec actis fides, nec ætas valet testibus suffragari. Quamobrem antiquata sanctione constituit, ut venerabilibus Ecclesiis, Monasteriis, Xenodochiis &c. quadraginta annorum protelatio conferatur. Quæ præscriptio alia jam lege erat recepta. Ast cum in utraque de civitatibus ne verbulum quidem habeatur, inter interpretes nostros diu multumque disceptatum est: Utrum beneficium centenariæ præscriptionis societatibus illis salvum supervsit, vel extinctum? Illud ex antiquioribus Glossatoribus plerique affirmant, quorum sententiæ ex *Cujacii* autoritate, si cui hic locus est, magnum robur creditur accessisse. Namque hi, quod jam monui, urgent, nihil quoad civitates mutasse *Justinianum*, sed legem novam de Ecclesiis aliisque piis locis conceptam esse; atque adeo jus de civitatibus latum antiqua sua viguere.

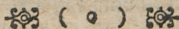
gaudere : neque enim temere legem, quæ corrigat jus vetus, ad speciem verbis non expressam trahendam esse, si maxime ratio, quæ commovit legislatorem ad emendandum jus antiquum, ad alios quoque casus, quorum diserte nulla facta mentio, quadrare videatur. Mihi adversa hęc sententia verior videtur, existimanti, *Julianum*, dum novissime jus condidit, plus sensisse, quam expressisse verbis. Postquam enim beneficium secularis illius præscriptionis, quod primario Ecclesiis & piis locis indultum, fuit, ac per modum accessionis saltem ad civitates quoque porrectum, prioribus ademit : quis credere vellet, illum civitatibus id relinquere voluisse ? Quin & omnia illa, quæ Principem eo adduxerunt, ut parum æquum existimaret, per totum seculum ab Ecclesiis, & piis causis homines & rerum possessores inquietos reddi, & dominia rerum, juraque in dubium vocari posse, quæ ex verbis novellæ legis supra recensuimus, efficiunt, ut certo nobis persuadere queamus, de *civitatibus* idem sensisse ipsum, nec opus esse existimasse, ut verbis id exprimeretur. Nam & hic eodem modo, post tantum temporis spatium testes deficiunt, atque documentorum integritas, aut actorum fides, & sic defensionis ratio deesse, vel difficultas probationis suboriri potest, quibus opus ad elidendam intentionem rerumpublicarum. Tunc vero, quum eadem prorsus ratio, & præsertim expressa in lege, militat etiam pro casu, quem verba legislatoris silent, ad hunc quoque eam nomothesium, quæ corrigat, porrigendam esse, argumentis idoneis ab aliis dudum est comprobatum, & vix negari poterit ab eo, qui recte mente novit uti, & principis juris est imbutus. Hoc posito, Ecclesias pariter ac civitates privasse Cæsarem beneficio centenariæ præscriptionis, nova quæstio oritur : *Utrum scil. Princeps intuitu quadragenarii temporis lapsus, quod Ecclesiis indulsit, his exæquaverit quoque civitates ?* Qua parte iterum dissentire novimus *JCtos* nostros. Plerosque, superiorem quod attinet ad quæstionem, qui nobis ad stipulantur, agentem sententiam sequi opinor, esse scilicet & civitatibus sine discrimine spatium quadraginta concessum annorum, intra quod res suas, & quod ipsis debetur, persequi liceret. Hujus vero rei nullum aliud argumentum video adduci, quam, quod ab exæquatione Ecclesiæ, atque civitatis semel atque iterum facta peti solet. Ut vero taceam, periculosum

10.
iosum esse ex eo, quod semel una aliave res certa ratione ex-
æquata alteri, atque eundem juris usum consecuta, pari se ad-
duci, ut credamus semper id fieri, vel factum esse: verba *Nov.*
CXI. id mihi svadere videntur, ut existimem *Justinianum* quoad
civitates pristinum jus & commune reducere voluisse. Sic enim
ait Imperator: *Et jubemus in negotiis, quæ antehac triginta anno-*
rum removebat exceptio, nunc venerabilibus Ecclesiis, Monasteriis,
Xenodochiis &c. quadraginta annorum protelatio conferatur, salva
scil. circa alias personas & causas virtute, quam semper tricennalis sibi
præscriptio vindicabat: quoniam hanc decem annorum adjectionem so-
lis, ut dictum est, religiosis locis, eorumque juri & contractibus indul-
gemus. Et paulo post: In illis namque, ut dictum est, negotiis, reli-
giosos contractus memorato quadraginta annorum privilegio volumus
perfrui, in quibus eis centum annorum prerogativam constitutio nostra
contulerat. Sic solis religiosis locis Justinianus voluit indulgere
privilegium XL. præscriptionis? Ergo id civitatibus datum non
est. Quæ sententia Fachineum inter alios habet autorem. Hanc
si sequamur, illa disputatione circa civitates carere possu-
mus: num centenaria præscriptio solis quatuor casibus,
quos L. XXIII. C. de S. S. Eccles. complectitur; an vero & in
aliis locum reperiat? qua de re Berlich, & alii Dd. solliciti
sunt. In nostra vero Saxonia omnes hæc lites plane cessant:
quia tum antiquus usus, tum D. Augusti constitutio omne
dubium tollit, atque certissimum jus suggerit, quo Saxoni-
cam triginta annorum, anni & diei præscriptionem civitatibus
obesse apertissime definitur. Sed nolo, nec opus est, his diu-
tius immorari, quæ in gratiam Candidati Juris clarissimi Christiani
Jacobi Heilii, qui de alio civitatum jure, sed falso illis asserto,
differet publice, hac rerum facie tumultuaria opera in char-
tam a me sunt conjecta. Meum nunc potius est, ut ex more ve-
teri ea commemorem, quæ ad vitam ejus & instituta, ac lauda-
biliter gesta pertinere videntur. Orrum vero debet hic Can-
didatus Jessene, oppido Saxonie nobis vicino, quod a copia vi-
ni, & frugum ac bonitate cerevisiæ notissimum est. Natalis an-
nus octogesimus secundus seculi superioris illi fuit, cujus men-
se Junio in lucem editus est, parentibus honestis, patre quidem
prudentissimo viro, Christiano Heilio, Decurione quondam in
isto municipio, cui & actorum cura atque custodia commis-
sa fuit; matre vero ornatissima femina Magdalena Sybilla, viri
specta.

ſpectatiſſimi *M. Jacobi Kornmanni*, Redituum Electoralium Quæſtoris hic Wittebergæ filia, quam patre dudum vita deſuncto ſuperſtitem habet. Aliquot per annos a præceptoribus, quos tum patria ſchola alit, tum parentum cura privatim legiſt religionis Chriſtianæ, & bonarum artium præceptis imbutus Wittebergam miſſus eſt, atque hujus urbis phrontiſterio concreditus, in quo ſub ampliſſimo viro, & de juventute non tantum ſcholæſtica, ſed etiam Academica per multos annos optime merito *M. Johanne Peikero*, atque ejus collega clariſſimo *Winckelmanno* egregie profecit. Abivit poſt illorum juſſu & ſvaſu, qui ejus res moderati ſunt, Zittaviam, Luſatiae ſuperioris nobiliſſimam urbem, atque tum ob quam plurimas alias res, tum præſertim ob doctorum virorum copiam, & percelebre Gymnaſium clariſſimam, ac omnium ore decantatam. Invenit ibi ſtudiorum Rectorem celeberrimum *Weißum*, ex cūjus ſcholis tam multi exterunt, qui Eccleſiæ & Reipubl. maximam nunc, & egregiam operam navant. Sub hoc duce, atque diſciplina clariſſimi Con-Rectoris *Erdmanni Miri*, ea conſecutus eſt, quæ ad majora & Academica ſtudia aptum, & idoneum effecerunt. Biennio Zittaviæ exacto, Wittebergam rediit, atque *M. DCC.* quum ſumme reverendus vir *Johannes Baptiſta Röſcheliuſ*, Theologus, & Philoſophus celeberrimus Magiſtratum gereret, civitati Academicæ adſcriptus, ſtudia primum Philoſophiæ, & earum rerum, quæ ad artem juris viam ſternunt, ea, qua decet, cura atque diligentia tractavit, & tum alios, tum nobiliſſimum Polyhiſtorem, *Conradum Samuelem Schurtzſleiſchium*, ſedulo eſt ſectatus. Suſcepit etiam publicæ diſputatorium exercitium, circa nobile thema de *charactere boni Conſilarii*, quod Præſes clariſſimus *M. Joh. Frider. Arzbergeruſ* ſuggellit. Tyrocinia in arte juris ſub nobiliſſimo & conſultiſſimo viro *D. Johanne Caſp. Brendelio* poſuit, atque eum omnes partes juris evolventem diligentiffime audivit. Acceſſit poſtea pulpita Antecellorum hujus Academiæ præſtantiffimorum, atque tum *B. Strauſſum*, tum Magnif. *Dn. Bergerum*, Ordinis Præſides, & Conſiliarios Regios & Electorales, tum excellentiffimos viros *D. Svecum*, atque *Wernberum*, & me quoque diſcendi cauſa frequentiffime adiit, ac nihil non eorum magna cum induſtria peregit, quibus eruditio & doctrina poterat incrementa capere, & augeri. Dum vero
ita

10.
ita in cognitione juris versabatur, mature sollicitus fuit, qua ratione id, quod alii docebant, ipse vero discere, posset in usum deduci. Quam ob causam eas scholas, quibus Magnif. Dn. Ordinarius *Bergerus* praxin forensis docuit, & ego quoque eodem officio defunctus, maximo ardore frequentavit, atque ad triturationem præparavit se fori, cui ascescendæ multum illi profuit nobilissimi & amplissimi viri *D. Christiani Hartmanni Ledereri*, Advocati longo usu exercitatissimi cura & opera, cui domesticus quotidie adhæsit. Stetit jam sese anno III. hujus seculi Ordini nostro, ut iudicium de profectibus ejus ferret, atque id consecutus est, ut dignum pronunciaret, qui in lucem fori prodiret, ac postulandi impetraret facultatem. Quam cum obtinisset, non deseruit plane theoretica studia, verum inter negotia forensia, quibus in civinis Nobilium prædiis, ut iudex quoque, præfuit, cathedram ascendit, atque tum sub moderamine celeberrimi *D. Bergeri de Usu Actionum poenaliu*, tum sub nostro præsidio *de Feudis impropris* anno superiore verba fecit, ac rem suam recte, ac ordine egit. Sæpius etiam inter illos ipsum vidimus, qui aliorum sententias docta concertatione in subselliis publicis oppugnarunt. Paucos ante menses petiit a nobis, ut nomen liceat inter Candidatos nostros profiteri. Non putavimus repellendum esse hominem, atque conatibus ejus honestis obicem ponendum. Bis jam scrutinia sœva sustinuit, & talem se præbuit, cui facultas danda est, ut in publicum prodeat, & omnibus vires ingenii ostendat, ac exponat. Faciet vero hoc proxima die Jovis, quo me præside dissertationem in auguralem a se conscriptam *de beneficio competentie civitatibus non competente* solenni tuebitur ritu. Quam panegyryn, ut Magnif. Dn. Pro-Rector, Patres etiam ac Cives Academiæ nostræ, & alii, qui nobis bene cupiunt, honorifica sua, & gratissima nobis præsentia cohonestare velint, omni observantia, cultu & studio rogo, ac precor. Quod superest Deo immortalis gratias ago, habeoque, quod hunc ancipiti patriæ statu, his rebus, quæ ad exornanda studia pertinent, liceat operam dare; finioque voto, & suspirio: *Da pacem Domine in diebus nostris!* P. P. Wittebergæ apud Saxones. Dom. XX. post Trinit.

M DCC VI.



P. 490

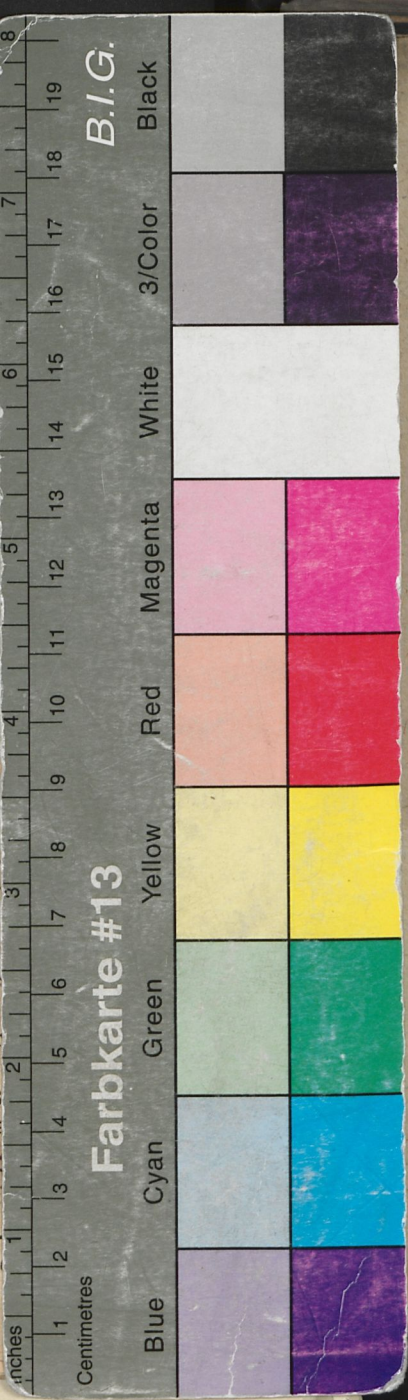
Heittenberg, Diss., 1706 (1)



Vol 18







5/

1706
46

ORDINIS JURIDICI
WITTENBERGENSIS
DECANVS
CASPAR HENR.
HORNIVS,

JC. ET ANTECESSOR, ELECT. CVRIÆ, CON-
SISTORII ECCLES. ET SCAB. NEC NON
JVDICII PROVINC. IN LVSATIA INFERIORI
ASSESSOR,

LECTORI BENEVOLO
S. P. D.

*De tempore praescriptionis in causis civi-
tatum secundum constitutionem Justiniani*

23.

